

Kiapadó búvópatak

Szombatosok az unitárius egyházban 1944 után

Történelme során az unitárius egyház anyagi kiadásait különböző bevételi forrásokból fedezték: alapítványokból, állami támogatásból, az egyházközségek évi egyetemes egyházi adójából. A legjelentősebb tételt ezekből az egyházközségekre kiszabott éves egyetemes egyházi adó képezte. Ennek az adónemnek vagy hozzájárulásnak a mértékét az egyes egyházközségek lélekszámához arányosították, a központi költségvetésbe befizetendő összeg nagysága tehát az adózó egyházközség lélekszámának függvénye volt.

1944 után a szombatos kérdés újbóli felbukkanása az egyházban – a korábbiaktól eltérően – ebben a gazdasági összefüggésben jelentkezett. Tanulmányunkban az unitárius egyházból a második világháborút követően kitérő bőzödújfalusi szombatosokkal és néhány rájuk vonatkozó egyházi dokumentummal foglalkozunk.

A 16. század végén megjelenő szombatosság a következő század első évtizedeiben élte virágkorát. Ettől kezdődően viszont fokozatosan visszaszorult követőinek száma, és az 1860-as évekre már csak Bözödújfaluban maradt fenn számottevő közösségük.¹ Ekkor a falu lakosságának egynegyedét képviselték, ez megközelítőleg 170–180 főt jelentett.² Rájuk kívül még Nagyernyén és egy-két környező településen élt néhány szombatos.

A magyarországi zsidóság 1867 decemberi egyenjogúsításáig a szombatos tanokat követő személyek csak rejtve gyakorolhatták hitüket. Mindez azt jelentette, hogy hivatalosan valamelyik bevett keresztény egyháznak voltak a tagjai (római katolikusok, reformátusok, unitáriusok). Az izraeliták polgári egyenjo-

¹ Az erdélyi szombatosság 19. század előtti történetére és vallási nézeteire lásd: Dán Róbert: *Az erdélyi szombatosok és Péchi Simon*. Budapest, 1987; Uő: *Humanizmus, reformáció, antitrinitarizmus és a héber nyelv Magyarországon*. Budapest, 1973; Kohn Sámuel: *A szombatosok. Történetük, dogmatikájuk és irodalmuk. Különös tekintettel Péchi Simon főkancellár életére és munkáira*. Budapest, 1889; Kovács András: *Vallomás a székely szombatosok perében*. Bukarest, 1981, Uő: *Az erdélyi szombatosság nyomában*. Csíkszereda, 1999; Szávai Géza: *Székely Jeruzsálem*. Budapest, 2000.

² Kohn: i. m. 327.

gúsítását viszont a szombatosok úgy értelmezték, mint ami feljogosítja őket a zsidó hitre történő áttérésre. Ez a téves meggyőződésük vezetett ahhoz, hogy 1868 folyamán 111-en léptek ki keresztény egyházukból. Közülük 44 eredetileg római katolikus volt, 43 református és 24 unitárius.³

Az áttéréseket sem az egyházak, sem az udvarhelyszéki világi hatóságok nem nézték jó szemmel, és törvényességüket sem ismerték el. Több esetben erőszakkal próbálták rávenni a szombatosokat, hogy változtassák meg elhatározásukat. 1869 szeptemberében viszont Eötvös József vallás- és közoktatásügyi miniszter rendeletben tiltotta meg Péchy Manó udvarhelyszéki fő kormánybiztosnak a szombatosok erőszakos visszatérítését a keresztény hitre.⁴ A szombatosok előtt így lényegében nyitva állt az út önálló intézményi kereteik megteremtésére.

Első lépésként *Bözödújfalvi Izraelita-Prozelita Hitközség* néven önálló vallási közösséget szerveztek maguknak, amely a későbbiekben ortodox zsidó jelleget vett fel. Érdemes megjegyezni, hogy a 19. századi Európában ez volt az egyetlen, intézményesült formában működő prozelita közösség.⁵

1869-től tehát a bözödújfalvi szombatosok túlnyomó része az izraelita felekezethez tartozott, és a közösség zsinagógát épített, illetve saktert is alkalmazott. A második világháborúig lényegében zavartalanul folyt hitéletük, és állampolgári jogaikat sem korlátozták. A prozelita közösséget, mint egyfajta kulturális-vallási színfoltot vagy kuriózumot több közéleti személyiség is felkereste ez alatt az időszak alatt, és tudósított róluk.⁶ Ennek köszönhető az, hogy a magyarországi zsidóság is felfigyelt rájuk, sőt az 1880-as évek második felében kisebb pénzadományokkal, könyvekkel segítette őket. Eltekintve viszont a budapesti zsidó értelmiségi köröktől, a helyi zsidóság és a régió zsidósága is idegenkedve fogadta a szombatos betérőket. Ennek eredményeként meglehetősen csekély volt a keveredés közöttük, és csak lassan oldódott fel a távolságtartás irányukban.

A bözödújfalvi szombatosok zsidó hitre való áttérése a periférikus léthelyzetből történő kitörési próbálkozásnak is tekinthető. Hiszen a falu keresztény

³ Uo. 367.

⁴ Uo. 368.

⁵ Patai, Raphael: *The Jews of Hungary. History, Culture, Psychology*. Detroit, 1996, 160.

⁶ Lásd: Arányi Lajos: *Az erdélyi szombatosok közt*. Magyarország és a Nagyvilág. XII (1875). 454–455. és 467; Beck Móricz: *Kirándulás a bözödújfalvi szombatosokhoz*. Magyar-Zsidó Szemle II (1885). 658; Uő: *Újabb kirándulásom a bözödújfalvi szombatosokhoz*. Magyar-Zsidó Szemle IV (1887). 89; Szabó Imre: *Péchy Simon zsidói között Bözödújfaluban*, I–II. Új Kelet XIV (1931. július 21–23.) 161–163. sz.; Bözödi György: *Székely emberek, zsidó istenek*. Kolozsvár, 1935.; Uő: *A szombatosok közt*. Kelet Népe XII (1941. július 1.) 1–5.

társadalmától fokozatosan elidegenült közösség a zsidóság kebelében keresett befogadást. Azzal, hogy a szombatosok izraelita csoporttagságot nyertek, zsidó szempontból is különleges helyzet teremtődött. Hiszen a szombatosok elvi befogadása révén a magyarsághoz történő azonosulásnak egy újabb csatornája nyílt meg az asszimiláns zsidóság előtt. Ezt támasztja alá az 1896-os millenniumi kiállítás egy részlegének – a magyarországi zsidóság történetét bemutató részlegének – a koncepciója is, ahol a magyar–zsidó szimbiózis szemléltetésére kiemelt helyet kaptak a szombatos irodalmi emlékek.⁷

A szombatosok jogállásában a magyarországi zsidótörvények hoztak változást. Amikor 1940-ben Észak-Erdély és vele együtt Bözödújfalú is visszakerült Magyarországhoz, már érvényben volt az első két zsidótörvény. Mivel a keresztény származású szombatosok jogainak zsidótörvények általi korlátozása ellenkezett volna a fajvédő törvények szellemiségével, 1941-ben magyar kormánybiztosok próbálták rávenni a szombatosokat arra, hogy térjenek ki az izraelita felekezetből. Minderről Móricz Zsigmond is beszámolt 1941-es riportjában, ahol azt is megemlítette, hogy a magyar hatóságok fenyegetésekkel próbáltak nyomást gyakorolni a szombatosokra. Ennek eredményeként a szombatosok jelentős része keresztény hitfelekezetre tért át.⁸ Ezek az áttérések viszont korántsem jelentették a szombatos-probléma lezárását. A második világháború alatt folyamatosan napirenden maradt a szombatos-kérdés, illetve az, hogy ki minősül keresztény származásúnak, és közülük ki mentesülhet a zsidótörvények alól.⁹ A gettósítások alkalmával pedig nagyon sok esetben nem vették figyelembe a mentesítő iratokat. Csupán a bözödújfalvi plébános, Ráduly István segítségével sikerült a marosvásárhelyi gettóból kimenekíteni a székely zsidókat.¹⁰ A zsidónak minősülő hozzátartozóikat elhagyni nem akaró prozeliták viszont a halálba küldött deportáltak sorsában osztoztak.

A második világháború után a szombatos közösség gyors ütemben számolódott fel, ami több okra is visszavezethető. Több túlélő is katolikusnak vagy unitáriusnak tért be. Ezenkívül viszont egyre többen választották a kivándorlást (főleg

⁷ Lásd bővebben: Gidó Attila: *Öt forrás az erdélyi szombatosság XIX. és XX. századi történetéhez*. In *Areopolisz. Történelmi és társadalomtudományi tanulmányok VI.*, Székelyudvarhely, 2006, 162–181.

⁸ Németh László: *Degré Alajos miniszteri biztosi tevékenysége a székely szombatosok ügyében, 1941–1944*. *Történelmi Szemle XLVII* (2005), 69–88. http://www.adatbank.ro/inchtm.php?kod=235#_ftnref16

⁹ Bővebben: Uo.

¹⁰ Kovács: *Az erdélyi szombatosság nyomában*. 140–143.

Izraelbe), ugyanakkor azonban a beinduló erőteljes iparosítás is számos szombatosra arra késztetett, hogy a közelben levő nagyobb településekre költözzön.

Amikor 1956-ban a szombatos-kérdés újból előkerült az unitárius egyházon belül, már egy megfogyatkozott közösség szétzilálódása zajlott. Az is látható, hogy az időközönként felmerülő ki- és betérések az adott korszak politikai helyzetének függvényében történtek. A 19. század közepén a zsidóság polgári egyenjogúsítása kínált alkalmat arra, hogy a szombatosok – hitbeli meggyőződésüknek megfelelően – zsidó hitre térjenek. A holokauszt alatt viszont az életük megmentése volt a tét, aminek következtében újból az unitárius¹¹, katolikus vagy a református egyház kebelében kerestek oltalmat. A háború után pedig sok esetben épp szombatos származásuk, illetve a zsidó hitre történő visszatérésük könnyítette meg az emigrálásukat.¹² A holokauszt időszakához hozzátartozik az unitárius egyház szombatosokhoz való viszonyulásának a kérdése is. Ekkor – ellentétben a későbbiekkel – a szombatos vagy zsidó származásúak unitárius egyháztagsága és az egyházon belül birtokolt jogaik elsősorban faji alapon dőltek el.¹³

1956 márciusában az Unitárius Egyházi Képviselő Tanács (EKT) 150 lejes lelkészi fizetéspótlás kiutalásáról értesítette Péter Ödön bözödújfalvi lelkészt. Mivel az egyházközség tartozása a kolozsvári unitárius püspökség felé 164 lej volt, Péter Ödön azzal a kéréssel fordult az EKT-hoz, hogy a számára előirányzott segélyt az egyházközség tartozásának törlesztésére használják fel. Ugyanakkor a bözödújfalvi egyházközség központi hozzájárulása összegének csökkentését is kérvényezte, arra hivatkozva, hogy januárban és februárban összesen 38 szombatos „származású” személy tért ki az egyházközségből.¹⁴

A március 16-án beérkezett lelkészi feliratot az EKT még aznap véleményezés végett az Egyházi Számvevőséghez irányította.¹⁵ Négy nappal később, már-

¹¹ 1940 és 1942 között közel 100 személy tért át unitárius vallásra elsősorban menekülés-stratégiából és nem meggyőződésből. Közülük 74-en bözödújfalviak voltak, a többiek pedig az ország különböző részeiből származtak. *Erdőszentgyörgy–Bözödújfalusi Unitárius Egyházközség Levéltára*, 155/1956. szám, *Erdélyi Unitárius Egyház Gyűjtőlevéltára* (EUEGyLt), Központ. 68/215/1968. Vö.: *Bözödújfalusi Unitárius Egyházközség Levéltára*. Konfirmáltak anyakönyve 1943. jún. 3-tól. I. rész. Vallásváltozások jegyzéke 1903-tól. II. Rész. I. sz. iratcsomó.

¹² 1956-ban például 38 szombatos lépett ki a bözödújfalvi unitárius egyházközségből. Közülük 22 Izraelbe vándorolt ki, 16 pedig izraelita hitre tért. EUEGyLt, sz. 215/1956

¹³ Lásd: Pál János: *Zsidókérdés a Magyarországi Unitárius Egyház nemzet- és egyház-építő stratégiájának tükrében (1940–1944)*. KerMagv CXV (2009), 399–400.

¹⁴ EUEGyLt, Központ. 68/215/1956.

¹⁵ Uo.

cius 20-án a Jogügyi és a Gazdasági Bizottság együttes ülésben tárgyalta a kérdést, és két pontban összegezte javaslatait. Az első pontban kérték, hogy az EKT fogadja el a bözödújfalvi egyházközség lélekszámcsökkenését, és ennek megfelelően szabja ki a központi hozzájárulás mértékét. A második pontban a „szombatosok” jelenlegi állapotáról és a kitérés, valamint az áttelepedés okairól kértek részletes jelentést a lelkésztől.

1956. március 22-én az EKT – figyelembe véve a bizottságok és az esperesi hivatal javaslatait – elfogadta a kijelentettek „leírását” az egyházközség névjegyzékéből, és részletes jelentés felterjesztésére szólította fel a lelkészt a kitérés okait illetően.¹⁶

A leiratra született lelkészi jelentést – az esperesi előterjesztő irattal és vonatkozó elő-iratokkal együtt – április 30-án az EKT a Missziós Bizottsághoz helyezte át, amely június 13-án tűzte napirendre a kérdést.¹⁷ A lelkészi jelentés ismertetése és megtárgyalása után ez arra a következtetésre jutott, hogy „[...] az ügygel kapcsolatosan további lépések megtételére szükség nincs”, és javasolta, hogy az EKT vegye tudomásul a lelkész jelentését az áttérésekkel kapcsolatban.¹⁸

Az augusztus 30-i ülésén az EKT „sajnálattal” vette tudomásul a lelkész jelentését és a Missziós Bizottság véleményezését-javaslatát, de arra utasította az elnökséget, „[...] hogy a jövő nyáron Bözödújfaluba küldjön ki egy teológust, hogy a szombatoság kérdését tanulmányozza, s tanulmányai eredménye alapján írjon egy dolgozatot, s ezt a dolgozatot helyezték el lelkész a[tyánk]fia mostani jelentéséhez.”¹⁹

Az Egyetemi Fokú Protestáns Teológiai Intézet Unitárius Karához kooperációs szándékkal áthelyezett határozatot ez szeptember 14-én tárgyalta, és arra a végkövetkeztetésre jutott, hogy a kérdés nem teológiai, hanem egyházi ügy, így csupán tanácsadói minőségben vehet részt annak feldolgozásában. Utóbbi fórumát a marosi egyházkör lelkészi karában jelölte meg.²⁰

Az EKT augusztusi határozata, úgy tűnik, torzóban maradt, a lelkészi jelentés mellett nem találtuk azt a teológus által írt (?) dolgozatot, amelynek elkészítéséről és elhelyezéséről rendelkezett.

¹⁶ EUEGyLt. Központ. 68/215/1956.

¹⁷ Uo.

¹⁸ Uo.

¹⁹ Uo.

²⁰ Uo.

Mindezekből az derül ki, hogy a kérdést tanulmányozó különböző egyházi fórumok egyöntetűen belátták az áttérések visszafordíthatatlanságát, és nem maradt más alternatíva számukra, mint a tudomásulvétel.

Az alábbiakban a második világháborút követő szombatosokra és a kitérésükre vonatkozó néhány iratot teszünk közzé. Az iratok alapján nem csupán az Unitárius Egyháznak a szombatossággal kapcsolatos álláspontját ismerhetjük meg, hanem magáról a szombatos közösségről is képet nyerhetünk. Mindezig ugyanis vajmi keveset tudtunk arról, mi történt a holokausztot túlélő szombatosokkal a háború utáni egy-két évtizedben.

155/1956 szám

Főtisztelendő Egyházi Képviselő Tanács!²¹

215-1956 sz. leiratára tisztelettel jelentem a következőket:

Lélekszám apadásunk megvilágítására az áttérés mikéntjére kell visszatekintnünk.

1940–1942 években a származás igazolása végett hozott „Szombatos törvény” alapján, a személyi igazoló okmány birtokosai Bözödújfaluból 74-en, az ország más helyeiből 8-an jelentették be áttérési szándékukat és kérték megkereszteltetésüket (E nagy érdekességű eseményt házról házra menvén végezték Útő Lajos esperes, min[t] keresztelő lelkész és néhai dr. Péterfy Albert ny. táblabíró, mint keresztapa 1940-ben Bözödújfalun lakó áttérők nagy részén, a később (1941–1942) jelentkező B.újfalvi és más helyről jövőket keresztel[tem] én, alulírott. Összesen 81 személy tért át.), ak[ik] mindannyian *ortodox vallású zsidók, szombatos származású* egyének.

Áttérésük oka nem lelki sugalmazás[ból] történt, *hanem a hitleri elhurcoltás Magyarországra is kiterjesztett veszély elől való menekülés kényszerhelyzetből.* Egyház[unk]ba pedig azért, mert a mi egy Isten hitünk volt a nekik megfelelőbb zsidó hitükhöz hasonlítva.

Unitáriussá lételük azonban nem védte meg őket az elhurcoltatástól, mert Marosvásárhelyre vitettek, ahonnan egy felülvizsgálás által sikerült visszatérniök 2 heti távollét ut[án] és csak a 100 %-os zsidók vitettek el véglegesen, mert nem volt szombatos igazolványuk, és n[em is] voltak átkeresztelve.

²¹ Erdőszentgyörgy–Bözödújfalusi Unitárius Egyházközség Levéltára.

Hazatérésük után pár éven át 9 személy rendesen konfirmált és azóta is unitárius módon él, a többi a régi zsidó vallást gyakorolja és zsidó szokásait tartja. Zsidó szombatot és ünnepeket ünnepel, unitáriussá nem lett, nem is akar, sőt a népi rendszer óta néhányan se zsidónak, se unitáriusnak sem ismerik, mondják magukat. Az ország különböző helyeiről unitáriussá keresztelkedettek 2 család (6 személy) kivételével semmi hírt sem adtak magukról. E két család jelenleg Ausztriában él. Eltávozásuk előtt 100 leit adományoztak.

A bőzodújfalviak közül 22 személy Izraelbe telepedett át, mert az irányított gazdálkodás nem tet[sz]ett, mivel Izraelben birtokot és teljes felszere[lés]t kaptak. Más bőzodújfalviak házasság által, [á]llami, gyári, vagy egyéb alkalmazás folytán 1951-től [kez]dve eltávoztak és újra zsidó vallásra tértek.

Általában jellemző a szombatos zsidó unitá[riu]sokra, hogy újszülött fiú gyermekeiket az uni[tári]us keresztelés után zsidó rítus szerint is körül[me]teltették. (Ezek már Izraelben vannak.) [H]alottaikat családi körben zsidó szokás szerint [el]parentálták rabbi nélkül, az unitárius teme[té]si szertartás előtt. Négy unitáriussá lett ha[l]ottat harangozás és pap nélkül temettek el, a rabbit is melőzték.

Bővebben is lehetne még magatartásukról beszélni, ami mind arra mutatna, hogy a nagyszámú áttérés nem gyarapított, mert az áttérőkben nem volt meg az akarat, hogy unitáriussá legyenek. Így a lélekszám apadás veszteségnek nem minősíthető, csak számszerű változás, lélekben azonban nyereség.

Fentiekben írt jelentésem tudomásvételét kérem.

B. u. 1956. ápr. 15.

Mély tisztelettel

id. Péter Ödön lelkész

9-1956

Főtiszt. Egyházi Képviselő Tanács!²²

215-1956 sz. leiratára tisztelettel jelentem a következőket.

Lélekszám apadásunk megvilágítására az áttérés mikéntjére kell visszatérnünk.

²² EUEGyLt. Központ. 68/215/1968.

A negyvenes évek elején – a származás igazolása végett hozott „Szombatos törvény” szerint –, Bözödújfaluban 74, az ország más helyéről 8 személy tért át és keresztelkedett meg, összesen 84 egyén. Ezek mindannyian *orthodox* zsidó vallásúak.

Áttérésük nem lelki sugalmazásból történt, hanem a hitleri elhurcoltatás Magyarországra is kiterjesztett veszély elől való menekülésből, tehát kényszerűségből. A szombatos című áttérések 98 %-a unitárius egyházunk lélekszámát növelte.

Az unitáriussá levés azonban nem védte meg az elhurcolástól, mert Marosvásárhelyre vitték és 2 heti ottani újbóli felülvizsgálás után térhettek vissza.

Hazajövetelük után pár éven át 9 személy rendesen konfirmált és azóta is unitárius életet él, a többiek a régi zsidó vallást gyakorolják, a zsidó szokások szerint él, unitárius kapcsolatról nem tudnak, nem akarnak tudni! Ezek közül távoztak el Izraelbe 22-en, és házasság által, vagy állami, gyári, vállalati alkalmazás útján mentek el végleg és lettek ismét zsidó vallásúak 16-on.

Általában jellemző rájuk, hogy újszülött fiú gyermekeiket az unitárius keresztelés után zsidó rítus szerint körülméltették (ezek már Izraelbe készültek akkor), mások halottaikat zsidó szokás szerint temették, harangozás és papi szolgálat nélkül. A 9 halott közül csak ötöt temettünk unitárius szertartással. Volt olyan temetés is, amelynél mellőzték a papi szolgálatot, még zsidó papot sem hoztak.

Ezek a zsidó unitáriusok zsidó ünnepeken az Erdőszentgyörgyi zsinagógába járnak istentiszteletre, itthon a szombatot ünnepelik.

A nagy számú áttéréssel unitárius egyházunk számban növekedett, de lélekben nem erősödött. Most az apadással számban csökkent, de lélekben nyert, mert nincsenek velünk akik nem tudtak megszokni velünk.

Fentiekben írtam le az itteni helyzetet, mely lélekszámunk apadására vezetett. Nem mi vagyunk okai, hogy egyházunkból eltávoztak.

Tisztelettel kérem ismertető jelentésem tudomásvételét.

Bözödújfalú, 1956. április 15-én

Mély tisztelettel

Id. Péter Ödön lelkész

Sz. 215/1956

E.K.T. Határozat²³

E. K. Tanács Bözödújfalú egyházközség 8/1956 sz. kérése alapján, figyelembe véve Kőri Esperesi Hivatal ad 51/1956 sz. igazolását és véleményét, egyházi számvevőség 111/1956 sz. jelentését és a Jogügyi és Gazdasági Bizottságok 1956. március 20-án tartott együttes ülésében 12. jkvi pont sz. a. hozott véleményes javaslatot, az alábbiak szerint határoz.

Hozzjárul ahhoz, hogy az 1955. évben megtartott vizsgálószerk által megállapított 299 /kettőszázkilencvenkilenc/ lélekszámból levonassék azon 38 volt szombatos, akik közül 22 eltávozott Izraelbe, 16 pedig bejelentette áttérését az izraelita vallásra. Következésképpen E.K. Tanács Bözödújfalú egyházközség lélekszámát a központi hozzájárulás megállapítása szempontjából 1956 évi január 1-től kezdődőleg 261-ben állapítja meg s egyházi számvevőséget utasítja, hogy a könyveken vezesse keresztül.

E.K. Tanács ugyanakkor azt is elhatározza, hogy részletes jelentést kér a volt szombatosokról, az elmúlt években egyházunkba áttértek helyzetéről és azon okokról, amelyek miatt nevezettek közül egyesek most térnek ki az egyházunkból és távoznak el az országból. Erre felhívja lelkész afiát és kőri esperes afiát.

E.K. Tanács a határozatot közli egyházi számvevőséggel, gazdasági bizottsággal, Maroskőri esperesi hivattal és Bözödújfalú egyházközséggel.

Az Unitárius Egyház Képvisező Tanácsának, Kolozsvárt 1956. március 22-én tartott rendes üléséből.

püspök-elnök
előadó

Egyházi számvevőségnek,
Gazdasági Bizottságnak,
Helyt.
Nagyt. Esperesi Hivatalnak, Szentháromság
Tiszt. Egyházközségnek, Bözödújfalú

²³ EUEGYLt. Központ. 68/215/1956.

Sz. ad. 215/1956.

E.K.T. Határozat²⁴

Egyházi Képviselő Tanács a bözödújfalvi lelkész afia jelentését az áttérésekkel kapcsolatosan, Missziói Bizottság véleményes javaslata alapján sajnálattal tudomásul veszi. Elnökség figyelmét felhívja E.K. Tanács, hogy a jövő nyáron Bözödújfaluba küldjön ki egy teológust, hogy a szombatosság kérdését tanulmányozza s tanulmányai eredménye alapján írjon egy dolgozatot s ezt a dolgozatot helyezték el lelkész afia mostani jelentéséhez.

E.K. Tanács a határozatot marosköri esperes afiával, bözödújfalvi lelkésszel és Elnökséggel közli.

Az Unitárius Egyház Képviselő Tanácsának Kolozsvárt, 1956. augusztus 30-
adikán tartott üléséből.

püspök-elnök
előadó

Nagytisztelétű Esperes Úrnak Szentháromság
Tisztelendő Lelkész Úrnak Bözödújfaluba
Elnökségnek Helyt.

²⁴ EUEGyLt. Központ. 68/215/1956.

Vallásosság, büntudat és lelki egészség kapcsolata az empirikus pszichológiai kutatások tükrében

A vallásosság és a lelki egészség kapcsolatát csak az utóbbi évtizedekben kezdték el behatóan vizsgálni. A vizsgálatok tekintélyes része kiemeli a vallásosság és az életminőséggel való elégedettség, vallásos elkötelezettség és pszichológiai jóllét közötti pozitív viszonyt, valamint a depresszió és vallásos elkötelezettség közötti negatív korrelációt.¹

Számos vizsgálatban a következő változókkal dolgoztak: öngyilkosság, depresszió, elhalálozás, fizikai egészség, kábítószer-fogyasztás, jóllét, házassággal való elégedettség és válás, alkoholfogyasztás, deviancia. Vannak viszont olyan tanulmányok is, amelyek a vallásosság és lelki egészség között jelentős negatív összefüggést tártak fel. Ez utóbbiak lágyabb változókkal dolgoztak – mint amilyen a szuggesztibilitás, függőség, dogmatizmus, tekintélyelvűség, önmegvalósítás stb. (ezek mind önbeszámoló kérdőívek segítségével mérhetőek fel, ezért szubjektívek).²

Az empirikus kutatások adatai azt bizonyítják, hogy a hagyományos kritikus véleményektől eltérően – amelyek szerint a vallásosság a pszichológiai problémákhoz, patológiás tünetekhez vezet – a gyakorlat azt bizonyítja, hogy a vallásosság pozitív hatással van a mentális egészségre (a vallásosság jelzői: templomlátogatás, személyes kegyesség, vallásos életcélok, vallásos identitás, biztonságérzet stb.).³

Azok a belső lelki mechanizmusok, amelyek a vallásos személyek esetében hozzájárulnak az egészség és jóllét, lelki egészség fenntartásához, a következők: az egyéni életstílus és egészséges viselkedésformák kialakítása, a szociális támasz, a pozitív ön-észlelés szorgalmazása (önbecsülés), a sajátos megküzdési stratégiákhoz való hozzáférés (a stresszre adott sajátos kognitív és viselkedési válaszok), a pozitív érzelmek megélésének szorgalmazása (szeretet, megbocsátás, stb.), az

¹ Albertsen. 5. (Lásd a hivatkozott és forrásként használt irodalom jegyzékében.)

² Uo. 7.

³ Faiver–O`Brian–Ingersoll. 157.